

Interview: Hoogleraar toezicht Rienk Goodijk

'Schandalen in semipublieke sector zijn geen incidenten'

WILCO DEKKER

AMSTERDAM

Het gaat geregeld fout in de zorg, het onderwijs en bij corporaties. Volgens hoogleraar Rienk Goodijk moet het toezicht beter.

Schandalen in de semipublieke sector zijn de afgelopen jaren bijna gewoon geworden. Bestuurders in de zorg, het onderwijs en de woningbouwcorporaties gingen opzichtig in de fout. Vorige week nog werd een oud-directeur van Woonstichting De Key in Amsterdam veroordeeld tot het terugbetalen van 3,2 miljoen euro aan de corporatie.

De misstanden zijn geen toeval, zegt Rienk Goodijk. De 54-jarige bedrijfskundige houdt vrijdag zijn inaugurele rede als bijzonder hoogleraar governance in de (semi)publieke sector aan de Universiteit van Tilburg. Het toezicht op dit soort 'maatschappelijke ondernemingen' is niet meer van deze tijd, stelt Goodijk. Toezichthouders kunnen ambitieuze bestuurders niet meer bijbenen, er worden fouten gemaakt, de cultuur is te gesloten en niet iedereen kan de toegenomen marktwerking aan.

Een maatschappelijke onderneming. Het woord zegt het al.

'Het is inderdaad een dilemma, een paradox. Toezichthouders weten niet goed wat er van hen wordt verwacht. Vroeger had je gewoon een bestuur, tot je in de jaren negentig raden van toezicht kreeg. Een soort raad van commissarissen, maar dan een die ook nog het publieke belang moest dienen. Het zijn ook hele complexe organisaties, die zowel publieke als commerciële doelen hebben. Toezichthouders bleven vervolgens op afstand, omdat ze dachten dat het van ze verwacht werd. Het bestuur bepaalde nu wat er gebeurde. Door die houding hebben toezichthouders veel laten liggen, en is er veel fout gegaan.'

De bestuurders gingen hun gang.

'Daar werden ze ook toe gestimuleerd, door banken bijvoorbeeld, toen de bomen nog tot in de hemel leken te groeien. Ziekenhuizen die in vastgoed gingen, allerlei bv's oprichtten, niet iedereen kon daar even goed mee omgaan.'

Is het lek al boven?

'Nee. Door de schandalen is iedereen zich meer bewust van de gevaren, maar meer ook niet. Het kan nog iedere dag fout lopen. Er kunnen heel goed nieuwe schandalen in de maak zijn. Als het misgaat heeft iedereen het over incidenten, maar dat zijn het niet. Het patroon is structureel.'

Stoppen met marktwerking, helpt dat?

'Sommigen pleiten daar voor, maar ik denk dat maatschappelijke ondernemingen toch veel voordelen kunnen hebben. Alleen moet het toezicht dan wel aanzienlijk beter. Er moeten meer controlemomenten komen, meer openheid en meer waarborgen tegen buitensporig gedrag van bestuurders. Toezichthouders moeten op durven te staan. Er dient een goede tegenkracht te zijn voor bestuurders. De zaken worden nu te veel op zijn beloop gelaten. Toezichthouders moeten zich ook met het beleid bemoeien.'

Er wordt ook gepleit voor het beperken van het aantal nevenfuncties. Terecht?

'Ik vind van wel. In het bedrijfsleven is vijf het maximum. Het is lastig om een aantal vast te leggen, dat hangt ook af van de persoon en de instelling. Maar als je gewoon een hoofdfunctie hebt, is twee of drie nevenfuncties in de semipublieke sector wel het maximum. En zonder baan vijf. Dit soort functies wordt nog te vaak onderschat.'